

Grinvičas, Niujorkas, 1979 m.

Evelina žengtelėjo atgal ir pasigrožėjo stalu. Koks jis prašmatnus. Jos išskaptuoti maži moliūgėliai, atstojantys žvakides, pūpsojo aplink tris vazas su saulėgražomis, gvazdikais ir rožėmis. Gėlės didingai stiepėsi virš ilgo stalo, padengto dešimčiai žmonių. Iš raudonų uogų ir geltonų platanų lapų supintus servetėlių žiedus Evelina buvo išdėliojusi ant visų lėkščių, o į pušies kankorėžį įspraudusi korteles su kiekvieno svečio vardu. Reginys buvo ža-
vus, bet stigo dar vieno svarbaus dalyko.

Evelina nuėjo į sodą. Saulė jau buvo visai arti laidos, dangus virš Grinvičo blyškus, blankiai melšvas, išmargintas ugingais tamsiai raudonais ir auksiniais dryžiais. Juo pamažu slinko storpilviai debesys. Žvelgiančiai aukštyn Evelinai jie priminė tamsius laivų korpusus jūroje, kai žiūri į juos iš apačios. Ji kiek pastovinia-
vo, iš mažesnių debesų kurdama visokius pavidalus: delfinų, banginių ir medūzų; bangos rausvai purlodamos dužo į krantą; tolumoje dunksančių kalnų virtinė dažėsi purpurine spalva. Pas-
kui, užgesus saulei, kuri pasiglemžė nuostabių spalvų įvairovę, lai-
vus ir jūros gyvius, sodrėjančiame indigo mėlyje žybtelėjo vieniša
žvaigždė. Evelina nesijudino iš vietos, spoksodama į naktį matė,
kaip šalia pirmosios žvaigždės viena po kitos sutvisko gausybė
žvaigždžių ir sumirgėjo tamsoje lyg žvejų laivelį žibintai.

Evelina nudrožė į žolelių darželį ir prisiskynė saują rozmarinų. Tarp nykščio ir smiliaus patrynusi jų lapelius, priglaudė prie nosies, ir šnerves sukuteno kvapas, primenantis namus. Ją apsvaigino ilgesys, tad trumpam užsimerkė, mėgaudamasi ir malonumu, ir skausmu. Tada atsiduso, susitaikiusi su viskuo. Beprasmiška jaudintis dėl to, kas jau prarasta, kai turi dėkoti šitiek tau padovanojusiai dabarčiai.

Grįžusi į valgomąjį, ant staltiesės pabarstė rozmarinų lapelių. Nors Amerikoje ji gyveno daugiau nei trisdešimt metų, visa širdimi ir siela vis tiek buvo italė. Todėl bent jau Padėkos dieną deramai papuošė stalą, prisimindama savo gimtinę.

*

Evelinai degiojant žvakes ant stalo, į namus grįžo jos vyras Franklinas. Jis atvėrė laukujes duris ir žengė į prieškambarį. Nusivilkęs milo palta, nusivožęs minkštą fetrinę skrybėlę šūktelėjo: „Mieloji, aš namie!“ Septyniiasdešimt šešerių Franklinas van der Veldenas, nors jau pensininkas, vis dar triūsė Skidmoro koledže, kur dar neseniai profesoriavo ir dėstė klasikinę filologiją. Aukštas, liesas, vešliais žilais plaukais, tiesia aristokratiška nosimi ir protingomis mėlynomis akimis. Tos akys išdavė jį esant smalsų, tyrinėti mėgstantį žmogų, pakantų tiems, kurie ne tokie gabūs ir talentingi kaip jis. Kitados sportiškas, Franklinas dabar buvo gunktelėjęs, vaikščiodavo lėtai, sunkiai.

Evelina užpūtė degtuką, nusirišo prijuostę, saugojusią žalią jos suknelę, ir numetė ją ant kėdės. Ji, keturiolika metų jaunesnė už Frankliną, buvo rūpestinga, pareiginga žmona, kurios pagarba su-tuoktiniui mokslininkui nė kiek nesumenko nuo tos dienos, kai iš-tėkėjo už jo. Ji pasitiko savo vyrą prieškambaryje meiliai šypsodama, ir veidas, kaip visada, pagražėjo. Šešiasdešimt dvejų Evelinos

anaiptol nebūtum pavadinęs gražuole, bet bruožai patrauklūs, gyvi ir žavūs, rusvos akys giedros, kupinos meilės ir švelnumo. Tačiau jose buvo justai ir gylis, atsiradęs dėl tamsių paslapčių ir gniaužiamo sielvarto, taigi tose akyse atsispindėjo empatija, veikianti žmonių sąsmonę, todėl jie patikėdavo jai savo paslaptis ir širdgėlą. Ilgi rudi jos plaukai buvo sukelti ant viršugalvio ir laisvai susegti, tik kelios paklydusios sruogos draikėsi aplink kaklą. Dailus kūnas buvo švelnus, mielas, Viduržemio kraštui būdinga oda visiems laikams įdegusi gimtines saulėje, tarsi Evelina vis dar būtų gyvenusi savo jaunystės alyvmedžių giraitėse ir vynuogynuose. Ji šnekėjo angliškai su ryškiu itališku akcentu, mat nebuvo visiškai atsidėjusi šiai naujai šaliai ir kai ką pasilikusi tik sau.

Evelina paėmė vyro palatą, o jis pakštelėjo jai į smilkinį ir nu-gairintame jo veide taip pat nušvito meilus šypsnyš, nes žmona jį džiugino ir žavėjo. Net ir po trisdešimt dvejų santuokos metų jį vis dar jaudino moteris, su kuria dalijosi vedybiniu gyvenimu. Žinojo, kad jam pasisėkė. Jei ne Evelina, jis nebūtų gebėjęs šitiek pasiekti ir tikrai nebūtų tapęs tokiu žmogumi, koks yra dabar. Jo žmona buvo tarsi jo laivo inkaras, tvirtai jį sauganti namie ir šeimoje, teikianti jam ramybę, kurios jam reikėjo, kai dirbdavo.

– Netrukus jie bus čia, – pasakė Evelina, kabindama jo palatą į spintą, o skrybėlę – ant vagio už durų.

– Ar spėsiu palįsti po dušu?

– Jei tau pavyks spėriai apsisukti.

Franklinas linktelėjo, nors abu žinojo jį negalint nieko daryti paskubomis. Jis lėtai lipo laiptais laikydamasis už turėklų mažumėlę virpančiomis rankomis, pusiaukelėje trumpam stabtelėdamas atsipūsti. Evelina grįžo į virtuvę ruošti vakarienės. Ji pagamino visus tradicinius su kalakutu, kuris kepė orkaitėje beveik visą popietę, patiekiamus pagardus ir garnyrus: bulvių košę, spanguolių padažą, kalakuto įdarą, buvo išvirusi šparaginių pupelių, iškepusi moliūgų

pyragą. Kol buvo netekėjusi, Evelina ne itin domėjosi kulinarija, bet privertus aplinkybėms išmoko neblogai gaminti. Tačiau jai min-timis persikėlus į praeitį, kai gyveno Italijoje, į tą seniai užverstą puslapį, paslėptą po daugybe paskesnio gyvenimo puslapių, prisiminimuose atgydavo ant silpnos ugnies verdamų pomidorų ir ką tik iškeptos fokačijos kvapai ir paskleisdavo kenksmingus aromatų garus, neleidami jai prisiminti daugiau. Gal šitaip gamta ją saugojo nuo skausmingų išgyvenimų? Gal gamta jai maloninga?

Evelina pamaišė puode padažą, akimoju pakerėta verpeto, kurį įsuko medinis šaukštas. Padėkos diena buvo kasmetinė šeimos ir draugų šventė, taigi turint galvoje tai, ką teko patirti Evelinai, nieko keisto, kad tokią dieną į paviršių iškyla seni skauduliai, anuomet, jaunystėje, sužeidę jautrią ir švelnią jos širdį. Nieko keisto krimstis ir liūdėti dėl tų, kuriuos ji paliko ar kurių neteko. Juk ruduo – ilgesio, melancholijos ir slogučio metas; blėstančios vasaros gargesys ir graudi žiemos įžanga. Ne, nebuvo keista dėkoti už tai, ką ji turėjo, ir gailėtis to, ko atsisakė; tai buvo visiškai suprantama.

*

Pirmieji atvyko du jos sūnūs, Aldas ir Denas, o įkandin pasirodė Aldo žmona Liza ir Deno draugė Dženiferė; ši Evelinai įteikė puokštę gėlių ir dėžutę saldainių. Aldas, aukštas ir išvaizdus kaip jo tėvas, iš motinos paveldėjo tamsius plaukus, odą ir rusvas akis. Jeigu ne olandiška pavardė, galėjai pamanyti, kad jis italas. O Denas buvo žemesnis ir kresnesnis už brolių, mėlynomis tėvo akimis ir tokiais pat vešliais plaukais. Jis, patikimojo brolio priešingybė, laidydavo nuobodžius nepagarbius juokelius, – tokie dažniausiai ir būna pirmagimiai, – nemėgo taisyklių ir nuolat maištavo, nieku gyvu nenorėdamas prisitaikyti.

Išvydusi sūnus Evelina atitoko ir šiltai juos apkabino, pabučiavo vėsius jų skruostus trumpam pamiršusi, kad vyresnėliui trisdešimt vieni, o jaunėliui dvidešimt devyneri. Jie visada bus jos berniukai.

– Atrodai pavargęs, Aldai, – ištarė delnais suėmusi sūnų už veido. – Tau reikia išsimiegoti. Gal persidirbi? Ar jis ne per sunkiai dirba, Liza?

– Mama, jaučiuosi gerai. Nėra ko jaudintis, – sumurmėjo Aldas ir prasispraudė pro motiną, ketindamas pasisveikinti su tėvu.

– Ir tu kažkoks nusikamavęs, Denai. Bet tikriausiai čia kalta ne sunki darbų našta, ar ne? – Evelina įtariai kilstelėjo antakį. – Tau reikėtų paplušėti labiau.

Denas nusijuokė.

– Mama, vien darbas ir jokių žaidimų paverčia Deną nuoboda. – Jis nusimetė odinį švarką ir suprunkštė. – Kažkas gardžiai kvepia.

– Staigmena! – šyptelėjo Evelina suvokusi, kad šis jos sąmojis, girdimas jau daug metų, veikiausiai įgriso.

– Kokia? Gal vietoj kalakuto iškepei ožį? – neva pasibaisėjęs paklausė Denas.

– Taip, Padėkos dienos ožį. Pagalvojau, mums reikia permainos. Kam tas kalakutas, jei galiu patiekti perkarusį seną ožį?

Evelina pasisveikino su Aldo žmona Liza ir Dženifere; ši suprato tikrai netapsianti jos marčia. Denas – ne iš skubančiųjų tuoktis, įvyktų stebuklas, jeigu jis kada nors pasiryžtų vesti, pamanė Evelina ir didžiudamasi nužvelgė nenuoramą sūnų. Gal kur nors yra mergina, kuriai pavyks jį prisijaukinti ir sutramdyti? Deja, tokios jis dar nesutiko. Ir toji mergina – tikrai ne Dženiferė; šita per miela ir per švelni.

Netrukus laukujės durys vėl atsilapojo ir pro jas kartu su šalto oro gūsiu įsiveržė jaunesnioji Aldo ir Deno sesuo Eiva Marija, pasikui save tempdama lagaminą.

– Štai ir aš! – sušuko ji. Žinojo, kad išgirdę skardų jos balsą ir pajutę jos gyvybingumą visi atsigręš. – Sveiki, žmonės. Džiugios Padėkos dienos! Juk smagu, ar ne? Mes visi vėl drauge.

Eiva Marija apkabino ir pabučiavo tėvus, pasisveikino su kitais, net su Dženifere, dėl kurios nevertėjo stengtis, nes Denas, tiesą sakant, mes ją savaitės pabaigoje. Eiva Marija buvo graži tamsiap-laukė, mėgstanti atsidurti dėmesio centre. Tėvų lepūnėlei ir likimo numylėtinei šiame gyvenime niekas nerūpėjo.

Visi sugužėjo į svetainę ir įsitaisė krėsluose ir ant sustatytų palei židinių sofų, jausdamiesi kaip namie čia, šiame būste, į kurį Franklinas su Evelina atsikraustė 1960-ųjų pradžioje, išvarginti Manhatano triukšmo ir bruzdesio. Evelinos namai buvo jaukūs ir paprasti. Ji nusipirko baldų, paveikslų, kilimų ne todėl, kad tie daiktai tiko prie interjero spalvų ar buvo tokio dizaino, kokį ji buvo apgalvojusi iš anksto, o kad jie jai patiko. Nors niekas nederėjo tarpusavy ir buvo sumesta krūvon lyg daržovės į troškinį, vis tiek atrodė harmoningai. Tai buvo jauki neįpareigojanti vietelė, kurios nesinori palikti.

Evelina dirstelėjo į savo laikrodėlį ir tuojau pat išgirdo prieškam-baryje atsiveriant ir užsidarant duris. Ji greitai atsistojo ir išskubėjo iš kambario. Prieškambaryje tarsi koks grėsmingas tankas „Panzer“ stovėjo žema ir drūta jos devyniasdešimt trejų metų teta Madolina Fortė. Šalia jos, padėdamas išsinerti iš palto, tupinėjo šeimos drau-gas, visų vadinamas dėde Topinu, kas itališkai reiškė „peliukas“; šis vyras nebuvo nei Evelinos, nei Franklino giminaitis ir nemaž nepa-nėšėjo į pelę, kad ir kokią lakią vaizduotę turėtų. Topinas buvo senas bičiulis, priglobtas van der Veldenų, kai jų vaikai buvo maži; jis greitai tapo visateisiu šeimos nariu, ir niekam niekados nekilo klausimo, kaip čia taip nutiko. Visi su tuo susitaikė, ir tiek.

– Sveiki! – šuktelėjo Evelina, iš Topino imdama pal tą ir bučiuo-dama senolę.

– Man kaulus gelia nuo drėgmės, – pasiskundė Madolina. Priešingai negu jos dukterėčia, ji nesilaikė įsikibusi praeities, jai šnekant tik retsykais suskambėdavo itališkos priegaidės. – Dėkui Dievui, čia malonu ir šilta, negaišuodama drožiu prie ugnies. – Ir pasiramščiuodama lazda ryžtingai nuklibikščiavo į svetainę.

Evelina nusišypojo Topinui. Jos akys sušvelnėjo, kai nužvelgė jį: pasišiaušę žili plaukai, aukšta kakta, stambi nosis ir jausminga burna. Išraiškingos pilkos jo akys žvelgė į Eveliną pro apskritus akinius.

– Gerai atrodai, Eva, – itališkai prabilo jis, apglėbė ją per juosmenį ir pabučiavo į skruostą.

– Ir tu puikiai atrodai, senas bičiuli, – pagyrė ji.

– Dar vieni metai. – Jis papurtė galvą ir sunkiai atsiduso. – Ir kas galėjo pamanyti?

– Viskas praeina. Pats man taip sakei.

– Ir gėris, ir blogis. Gyvenimas – tai daugybė ciklų, o mes – tik pelės, besisukančios rate. Šį ciklą mėgstu labiausiai. Jis dvelkia pastovumu. Na, o kaip kalakutas?

– Riebus ir sultingas. – Evelina nusikvatojo ir padėjo jam nusi-vilkti paltą. Tą patį, kurį jis vilkėjo pirmąsyk atėjęs Padėkos dieną vakarienės, į kurią jie pakvietė jį prieš septyniolika metų. Topinas nešvaistė pinigų be reikalo.

– O moliūgų pyragas?

– Iškepiau, kokį mėgsti.

Topinas linktelėjo, putlių jo lūpų galiukai kilstelėjo, ir tai jo veidui suteikė komiško žavesio.

– Kasmet išeinu pilvą prisikimšęs moliūgų pyrago, paskui penkiasdešimt dvi savaites svajoju apie kitą jo gabalėlį. Šį vakarą švęsiu gyvenimą ir liaupsinsiu moliūgų pyragą.

Evelina palydėjo bičiulį į svetainę. Vos Topinas jon išengė, pasigirdo džiaugsmingi šūksniai. Eiva Marija karštai jį apkabino ir pakštelėjo į abu apšepusius skruostus, vaikinai nuoširdžiai

paplekšnojo jam per nugarą. Franklinas paspaudė ranką ir supažindino jį su Dženifere, kuri droviai šypsojosi, nors buvo daug girdėjusi apie garsųjį dėdę Topiną. Liza pasveikino jį bučiniu ir nusijuokė, kai jis ją išbarė, kad nėra gera žmona, nes Aldas atrodo pavargęs ir sulysęs.

– Tam vyrukui reikia valgyti, – tarė Topinas. – Kuo jį maitini? Daržovių sultiniu?

– Valgiu nesiskundžiu, – apgynė Lizą Aldas.

– Panašu, kad visai nevalgai. Šįvakar švęsim gyvenimą ir mėgausimės maistu. Labiausiai juo. – Jis gūžtelėjo pečiais. – Gyvenimas ir taip – šventė.

Madolina mostelėjo brangakmeniais apmaustyta ranka, atplėšusi ją nuo židinio, prie kurio šildė nugarą, grotelių.

– Duokit jam ramybę. Mirtinai jį sutraiškysit! – Ji perliejo visus rūščiu žvilgsniu.

Visi vėl klusniai atsisėdo. Tetai Madolintai drįsdavo prieštarauti nebent Topinas.

– Man patinka būti traiškomam, – atsakė jis. – Ta dalis, kuri lieka gyva, verčia mane jaustis gyvą.

– Sėskis, Topinai, – primygtinai pareikalavo Madolina, paplekšnodama per vietą šalia savęs. – Šylant mano kaulams jaučiu, kaip juos pradeda mausti.

Topinas sudejavęs klestelėjo greta jos. Buvo tik šešiasdešimt penkerių, bet kartais ir jam geldavo kaulus, tarsi būtų koks artrito susuktas senis.

Franklinas padavė Topinui taurę raudonojo vyno.

– Ar pasiruošęs sužaisti šachmatų partiją? – paklausė.

Topinas išsišiepė.

– Juk pažįsti mane, aš niekada nepraleisiu progos pralaimėti.

Franklinas nusikvatojo, nes Topinas garsėjo kaip gudrus šachmatininkas.

– Puiku, aš taip pat.

Topinas nusijuokė. Jam, turinčiam keistą humoro jausmą, patiko mintis, kad du žaidėjai rungtis dėl to, kuris greičiau praloš.

– Nagi, Madolina, klokit, kaip gyvuojat, – paragino Topinas.

Ji ėmė smulkiai pasakoti apie savo klubą, kuris esą neoperuotinas, mat ji – garbingo amžiaus, o jis dėmesingai klausėsi.

– Tokiai kriošenai kaip aš, Topinai, nėra prasmės gultis po peiliu, nebent ketintum iškelti anapus.

– Taip, rizikinga, – gūžtelėdamas pečiais pritarė jis. – Bet jei domina mano nuomonė, jūs panaši į vėžliene. Ir po dešimties metų vis dar šnekėsite apie tą savo klubą.

Madolinai labai patiko Topino sąmojis.

– O kaip jautiesi tu, Topinai?

– Aš – kaip tarakonas. Beveik nesunaikinamas. – Gurkštelėjęs vyno jis pažvelgė į ją švytinčiomis akimis. – Kai maloningasis Dievas pagaliau pasiims mane, tai nutiks tik todėl, kad aš to meldžiau.

Eiva Marija, sėdinti ant sofos, įsiterpė į jų pokalbį.

– Ar judu šnekatės apie mirtį? – sukľuso ji. – Liaukitės, juk Padėkos diena!

– Tada pradžiugink mus, – atšovė Topinas ir, alkūnes atrėmęs į kelius, palinkęs priekin, lūkestingai pažvelgė į ją. – Kaip tau sekasi nuo tada, kai mačiau tave paskutinį kartą? Kas naujo koledže? Neabejoju, jog verti vaikus dėl tavęs nertis iš kailio, lengvai jiems nenusileidi.

Ir Topinas padarė tai, ką gebėdavo geriausiai: ėmė klausytis. Eiva Marija irgi padarė tai, ką mokėjo geriausiai: papasakojo apie save. Madolina mėgavosi nugarą šildančia židinio ugnimi ir žiūrėjo į Eveliną, kuri jai buvo lyg duktė. Jos dukterėčia išvyko iš Italijos dvidešimt aštuonerių ir apsigyveno pas ją Brukline. Madolina didžiavosi moterimi, kokia tapo Evelina.

Evelinai pranešus, kad vakarienė patiekta, Topinas pasiūlė Madolinai įsikibti į parankę, ir jiedu abu nuvedė visus į valgomąjį. Madolina neteko amo išvydusi moliūgėliuose degančias žvakes ir gėlių puokštes.

– Nuostabu! – šūktelėjo ji. – Šita mergaitė turi skonį. Visada turėjo. Neprilygstamą, unikalų, bet puikų. – Topinas atstūmė kėdę stalo gale, ji atsisėdo ir padavė jam lazda. Jis atrėmė ją į sieną. – Nepriekaištingas ir jos motinos skonis. Artemisija gyvena gražiai, bet apšiurusiame name. Tanis labiau už kitus nemėgsta leisti pinigų, – pridūrė turėdama galvoje savo brolių Gaetaną. – Vila „L'Ambrosiana“ nepaprastai žavi. Štai kas išugdė Evelinos skonį – jos motina ir nuostabus namas.

Topinas buvo pasodintas ties stalo viduriu, nes visi norėjo su juo pasišnekėti. Franklinas įsitaisė stalo gale. Evelina – tetai iš kairės. Evelinos dėdė Pepinas, Madolinos vyras, miręs prieš šešerius metus, visada sėdėdavo šalia Evelinos. Jai nepraslydo pro akis, jog Madolinos akys nukrypo į tą kėdę, veidą staiga apniaukė liūdesys; Evelina suprato, kad teta galvoja apie jį. Padėkos diena buvo dėkingumo metas, bet tas dėkingumas niekada nepasirodydavo tuščiomis rankomis, visada ateidavo su savo bičiule netektimi. Tapusi našle Madolina ėmė vilkėti tik juodus drabužius, ir nors dėkodavo Pepinui už bendrą gyvenimą, vis dar gedėjo sutuoktinio.

Vakarienė buvo triukšminga. Eivos Marijos balsas skambėjo garsiausiai, ji linksmino šeimą anekdotais. Topinas, kaip įprastai, ją erzino ir šaipėsi, nuobodžiai, bet meiliai ją tildydamas, o ji sąmojingai atsikirsdavo, megzdama gyvą šmaikštų pokalbį, pralinksmindama visą stalą. Denas, dirbantis Manhatano reklamos bendrovėje ir žinantis daugybę anekdotų, neatsiliko nuo sesers, buvo kone toks pat réksmingas kaip ir ji. Aldas ir Franklinas mėgino

tyliai pasikalbėti apie knygas, mat Aldas darbuvo leidybos versle. Madolina pasiskundė nebespėjanti suvokti, apie ką šnekama.

– Šiame name reikia garso reguliatoriaus, – pasakė ji, rankos mostu liepdama visiems užtilti.

Linksmai nusiteikusi Evelina nužvelgė veidus. Tai kartodavosi kasmet. Puiku.

Galų gale ant stalo atkeliavo moliūgų pyragas. Evelina supjaustė jį gabalėliais. Vieną paėmė mentele ir įdėjo į Topino lėkštę.

– Gardžiuokis, kiek širdis geidžia, – ištarė meiliai.

– Ak, valgyčiau kiaurus metus, jei tik galėčiau, – atsakė jis, imdamas šakutę. – Esu nepasotinamas rajūnas.

Jiems šveičiant pyragą, kambaryje įsiviešpatavo tylą. Ją sudrumstė Eiva Marija.

– Kai visas stalias nutyksta, virš galvos ima sklęsti angelas, – pasakė ji ir dirstelėjo į lubas.

– Kaip angelas gali ten skrajoti, jeigu vienas jų sėdi prieš mane? – atsiliepė Topinas.

– Ak, Topinai, koks tu mielas! – suburkavo Eiva Marija.

– Angelai taip garsiai nekalba, – įsiterpė teta Madolina.

– O šitas kalba, – atšovė Eiva Marija, nė kiek nepritildydamas balso.

– Ar dar liko pyrago? – paklausė Denas.

– Jau suvalgei savo gabalėlį? – nustebo Evelina.

– Tikras skanumėlis! – sušuko jis, laižydamas šakutę.

– Taip, liko. Žinojau, ką turėsiu maitinti. Skėrių spiečių! – Evelina kvatodama atsistojo. Jai glostė širdį, kad jos valgiai visiems gardūs. Niekada nemanė, jog taip pasakys.

Topinas atsilošė kėdėje ir papplekšeno per pilvą. Pastaruoju metu jis ėmė apvalėti.

– Nesu ragavęs skanesnio moliūgų pyrago už keptą tavo mamos, – jis nusišypsojo Evelinai.

- Gal norėtum dar vieno gabalėlio? – pasidomėjo ši.
- Ir tu dar klausi? – atrėžė jis.
- Klausiu iš mandagumo. Aišku, kad *norėsi*.
- Tada mandagiai atsakau: taip. Sinjora, labai prašyčiau įdėti dar vieną gabalėlį.

*

Kai lėkštėse neliko nė trupinėlio pyrago, Franklinas peiliu barkštelėjo į taurę ir atsistojo. Madolina lengviau atsikvėpė, nes kambarys vėl nuščiuvo. Topinas servetėle nusišluostė lūpas ir ištuštino vyno taurę. Evelina, pasidėjusi rankas ant kelių, didžiudamasi žvelgė į vyrą.

– Šis vakaras – ypatingas amerikiečiams, išsibarsčiusiems po visą pasaulį, bet jis nepaprastas ir tiems iš mūsų, kurie atvyko iš toli ir kuriems Amerika tapo namais. Mes švenčiam šią dieną drauge kaip viena spalvinga imigrantų, išsaugojusių abipusę pagarbą ir pripažinimą, tauta. Kaip visi žinote, mano protėviai atplaukė į Ameriką iš Olandijos aštuonioliktame šimtmetyje, ką tik susituokę teta Madolina ir dėdė Pepinas, tesiilsi jis ramybėje, čia atkeliavo iš Italijos amžių sandūroje, dvidešimt aštuonerių Evelina paliko Italiją karo pabaigoje, o dėdė Topinas – šeštajame dešimtmetyje.

Evelinos ir Topino akys susitiko, ir jos veidas sušvelnėjo. Topinas pažvelgė į ją taip pat meiliai ir su šiokiu tokiu liūdesiu, kuris reitsykiais, kai jis prarasdavo budrumą, prasiverždavo pro storžieviškumo plyšelius. Franklinas toliau dėkojo už draugus, šeimą, sėkmę ir gerovę.

– Mums visiems pasisekė, – kalbėjo jis. – O sėkmė yra dovana, už kurią reikia padėkoti. Keliu taurę už jus, savo šeimą ir draugus, ir dėl šito esu labai laimingas.

Jie atsistojo, kilstelėjo taures ir vienas kitam palinkėjo sulaukti kitos džiaugsmingos Padėkos dienos.

Po vakarienės Franklinas ir Topinas įsitaisė prie kortų stalelio žaisti šachmatais. Abu vyrai buvo puikūs žaidėjai, taigi šachmatų partija užsitęsė. Jai dar nepasibaigus Madolina susiruošė namo, ją lydėti pasišovė Aldas ir Liza; Denas su Dženifere taip pat atsi-sveikino ir išėjo. Eiva, padėjusi mamai nukraustyti stalą ir suplauti indus, nuėjo viršun miegoti. Evelina surinko rozmarinų lapelius ir subėrė juos į dubenį šalia plautuvės. Tada nudrožė į svetainę pasi-žiūrėti, kaip vyrams sekasi žaisti.

– Atrodo, kad nei vienas, nei kitas nesiveržiat pralaimėti, – pa-sakė ji, uždėdama plaštaką Franklinui ant peties. – Gal padarykit pertrauką?

– Tu teisi, – atsakė Franklinas, ištiesindamas nugarą ir giliai įkvėpdamas. – Galime palikti šachmatų lentą tokią, kokia yra, ir partiją pratęsti rytoj.

– Nori mane matyti ir kitą dieną? – nustebo Topinas. – Negi tau dar nenusibodo mano veidas?

Evelina nusikvatojo.

– Užsuk pietų. Eiva Marija viešės keletą dienų ir tikrai, kaip ir mes, apsidžiaugs vėl tave išvydusi.

– Ką gi, neslėpsiu, mane vilioja tavo valgiai ar draugija, Evelina.

– Puiku, sutarta. – Ji nuėjo į virtuvę ir paėmė paketėlį, susuk-tą į vyniojamąjį popierių ir perrištą virvele. – Palydėsiu tave iki durų, – pasakė grįžusi.

Topinas palinkėjo Franklinui labos nakties ir nukėblino įkan-din Evelinos į prieškambarį. Atrodė glebnas ir kiek pavargęs. Iš-gėrus vyno, jį suėmė snaudulys, akys pasidarė liūdnos užplūdus jausmams. Ji palaikė jam paltą, kol jo rankos įslydo į rankoves ir jis apsirengė.

– Tu – gera šeiminkė, Eva, – pagyrė itališkai, nes kai juodu likdavo vieni, jis mieliau šnekėdavo šia kalba.

Ji meiliai nusišypsojo ir padavė jam paketėlį.

– Kas čia? – paklausė Topinas.

– Moliūgų pyragas, – atsakė ji ir plačiai nusišypsojo. – Vieną iškepiu specialiai tau.

Jo akys sutvisko.

– Apie viską pagalvoji. – Jis pasilenkė ir pakštelėjo jai į skruostą. – Iki rytojaus.

Evelina linktelėjo.

Topinas atvėrė duris ir žengė į naktį.

*

Evelina grįžo į virtuvę užgesinti šviesos. Jos žvilgsnis užkliuvo už rozmarinų, padėtų prie plautuvės. Širdį užliejo dėkingumas ir už laimę, ir už ištikusias nelaimes. Ji patrynė lapelius tarp smiliaus ir nykščio. Tada priglaudė juos prie nosies ir užsimerkė.

Pirmas skyrius

Šiaurės Italija, 1934-ųjų liepa

Evelina giliai įkvėpė. Šnerves sukuteno rozmarinų aromatas. Ji labai mėgo tuos krūmokšnius visžaliais smailiais lapukais ir melsvais žiedeliais, augančius vilos pakraščiuose. Visur tarpo gėlės – plačiuose moliniuose vazonuose sviro bugenvilijos, kupstais žėlė čiobreliai, gausiai žydėjo oleandrai ir jazminai, dengiantys kalkakmenines vilos sienas ir skleidžiantys saldų dvelksmą, kuris smelkėsi į kambarius. Bet vis tiek viską stebė rozmarinų kvapas. Aitrus, svaigus ir geidulingas. Septyniolikmetei Evelinai jis siejosi su namais.

Tarp nykščio ir smiliaus suspaudusi rozmarino šakelę, Evelina nuskubėjo per sodą prie šešiolikto šimtmečio vilos, didingai stūkšančios, bet gerokai apšepusios ir besišaukiančios remonto; deja, Evelinos tėvas tam neturėjo pinigų, o gal veikiau nebuvo linkęs užsiimti atnaujinimo darbais. Gaetanas Pjerandželinis, visų vadinamas Taniu, buvo aistringas romanų rašytojas ir jam labiausiai rūpėjo ne namų priežiūra, o rašytinis žodis. Kone kiaurą dieną jis tūnodavo savo darbo kambaryje, vilkėdamas trijų dalių kostiumu, iš dantų nepaleisdamas cigaretės ir spausdindamas romanus, kurpiamus metai po metų. Uždirbdavo ne kažin kiek, bet jo triušas buvo įvertintas literatūros premijomis ir didžiai pagerbtas, ir tai jam atrodė svarbiau už žemiškus dalykus.

Tanio žmona Artemisija, dvylika metų jaunesnė už sutuoktinį, atkakliai graibstė daiktus lyg kokia šarka. Graži bohemiška moteris tą grožį ir bohemiskumą troško regėti savo aplinkoje, tarsi vila būtų buvusi neatsiejama jos dalis. Aptriūšusi vila anaipatol nesugniuždė Artemisijos, namų puoselėjimą ir puošimą ji laikė kone iššūkiu, nes jokia kita moteris pasaulyje nebūtų gebėjusi to padaryti šitaip elegantiškai ir stilingai. Sienų plyšius Artemisija pridengė milžiniškais gobelenais, ant nuzulintų, plokštėmis išklotų grindų patiesė persiškus kilimus ir visus trūkumus paslėpė už vazonuose išsikerojusių augalų, įmantrių gėlių puokščių, marmurinių biustų ir daugybę metų kaaptų paveikslų, įsigytų pasitelkus gerą uoslę, kalbant ir apie sandorį, ir apie kokybę. Kartais paaiškėdavo, kad nebrangūs meno kūriniai – tai garsių ar bent jau gana žinomų meistrų darbai. Šie sumaniai įsigyti pirkiniai leido vilai „L'Ambrosiana“ ir jos gyventojams išvengti skolų, o Tanis galėjo tenkinti savo rašymo aistrą nesukdamas galvos dėl pinigų.

Artemisijai pasisėkė – ši senutėlė vila vis dar alsavo didybe, nors ir išblėsusia, ir tai kerėjo. Kištis į tai nebuvo jokio reikalo. Freskas, vaizduojančias alegorines ir idiliškas scenas, gadino drėgmė, jas reikėjo restauruoti, bet jos buvo iš tiesų rinktinės ir ypatingos. Kambariai – harmoningų proporcijų, aukštomis lubomis ir su didžiuliais langais, juos tarpusavy jungė dvivėrės durys, įreminotos rausvo marmuro apvadais ir *trompe l'oeil**. Vila skleidė vangų žavesį, atrodė tykiaai budri, tarsi po ją vaikštinėjantys žmonės būtų ne jos dalis, o trumpi laiko tarpiniai, per kuriuos nedidelės, tą akimirką gyvybiškai svarbios jų dramos galiausiai pavirsdavo dulkėmis. Kartos ateidavo ir išnykdavo, o sienos ir toliau stūksojo kaip

* *Trompe l'oeil* (pranc. akių apgaulė) – iliuzionistinio paveikslo rūšis. (Čia ir toliau – vert. past.)

gyvenimo laikinumo ir trapumo liudytojos, aiškiai pasigesdamos gyvenimo tikslo, nes ką gi sienos žino apie žmogaus širdį ir meilės prigimtį?

Evelina lengvai užstraksėjo laiptais, iš sodo vedančiais į terasą anapus vilos. Išvinguriavusi tarp milžiniškų molinių vazonų, kuriuose žaliavo citrinmedžiai, pro plačiai atvertas stiklines duris ji įžengė į vėsų namą. Muzikos svetainėje, esančioje už kelių kambarių, fortepijonu skambino vyresnėlė sesuo, spygavo jaunėlis brolis, dūkstantis su šunimi savo miegamajame viršuje, laiptų aikštelėje rūšiuodama skalbinius niūniavo jo auklė Romina. Vilos gilumoje, vėsiausioje vietoje, snūduriavo močiutė Pjerandželini ir jos senmergė sesuo Konstanca, abi tingiai leido karštos vasaros popietės valandas po ilgai trukusių pietų ir kortų partijos, nuolat smilksnant cigaretėms. Evelina toliau slinko per vilą; pasiekusi priekinę jos dalį stabtelėjo ant laiptelio ir ėmė laukti. Prieš ją saulėje spindėjo puošnus tvenkinys, virš jo kilo samanotas Veneros fontanas, užakęs jau prieš daugybę metų. Abipus įvažos, tarp purpurinių bugenvilijų vazonų ir nevienodais rutuliais apkirptų kukmedžių krūmų, ant pjedestalo viena prieš kitą stūksojo dvi marmurinės nuogų vyriškių skulptūros.

Pagaliau kiparisų alėjos gale Evelina pamatė arklio tempiamą sinjoros Feraros dviratį vežimaitį, lėtai dardantį per šešėlius. Susijaudinusi Evelina šokčiojo nuo kojos ant kojos, o kai jau aiškiai matė savo dailės mokytojos veidą, energingai šiai pamosavo. Fioruča Ferrara taip pat jai mostelėjo ir nusišypsojo, švelniam vėjeliui plaikstant skrybėlaitės kaspinus. Labiausiai už viską Evelina laukdavo piešimo pamokų. Ne tik todėl, kad mėgo piešti, bet ir dėl to, jog mylėjo sinjorą Ferarą. Jauna moteris buvo šilta, linkma, švelni ir miela, tad Evelina, iš savimylės motinos dažniausiai nesulaukdavusi dėmesio, brangino laiką, drauge praleistą su mokytoja.

Viloje „L'Ambrosiana“ nestigo pieštinių dalykų. Čia buvo ne tik gausybė augalų ir medžių, bet ir biustų, skulptūrų, perėjų po akmeninėmis arkomis, apsamanojusių grotų, fontanų, arkadų ir įmantrus močiutės Pjerandželini šiltnamius, kuriame noko pomidorai. Tarp pušų slėpėsi neogotikinė koplyčia; joje kitados meldavosi visa šeima, bet dabar ji stovėjo apleista, vieniša, palikta gamtos stichijų valiai, į ją užklydavo pažaisti tik Brunas ir jo draugai. Tai buvo nuostabi vieta slėptis ir su kuo nors susitikti niekam nežinant.

Evelina ir jos mokytoja pasistatė kėdes prieš putlaus cherubino, grojančio arfa, statulą ir ėmė piešti. Ši nuošalų sodo kampelį, supamą senų medžių ir ayklai stebimą skulptūrų, kurių pavadinimai senų seniausiai pamiršti, gaubė tylą. Karštis tvyrojo net pavėsyje. Sinjora Ferara buvo nusiėmusi skrybėlę ir pasileidusi ilgus rudus plaukus, tad garbanos vilnijo nugara. Ji vilkėjo balta suknelę, klubus juosė nublukęs kaspinas, šalia gulėjo rausvos ir geltonos spalvų gėlėtas šalis, anksčiau dengęs pečius. Tamsias migdolų formos Fioručos akis rėmino tankios juodos blakstienos, lūpos buvo putlios, geidulingos, skruostikauliai aukšti, išsišovę, oda balintos kavos spalvos. Ji buvo ne tik graži, bet ir talentinga dailininkė. Evelinos manymu, jos mokytoja – labiausiai įkvepianti moteris iš visų jos iki šiol sutiktų, ir mergina norėjo būti ne prastesnė už ją.

Piešdamos jiedvi plepėjo, sinjora Ferara kartkartėmis dirstelėdavo į Evelinos piešimo sąsiuvinį ir patardavo, kaip patobulinti piešinį, bet visada pagirdavo, nes iš patirties žinojo, kad dailininkai jautriai reaguoja į savo darbų kritiką ir kad labai svarbu juos padrąsinti. Evelina buvo gera mokinė ir darė viską, ką jai liepdavo sinjora Ferara.

– Mama rado vyrą Benedetai, – pranešė Evelina.

– O kiek Benedetai metų? – paklausė sinjora Ferara, trumpam atitraukdama nuo popieriaus anglinį pieštuką ir įsivaizduodama

Evelinos seserį, kuri visados, net vaikystėje, jai panėšėjo į labai moterišką būtybę.

– Dvidešimt.

– Ir kaipgi jis atrodo? – sinjora Ferara džiugiai nusišypsojo. –

Ar Benedetai patinka?

– Juodu dar nebuvo susitikę.

Sinjora Ferara susiraukė. Evelina, regis, nė nesusimąstė, kad tokios piršlybos – keistokos.

– Nebuvo susitikę? – suglumusi pakartojo sinjora Ferara.

– Rytoj jis su motina atvyksta pietų. Kiek žinau, dirba pas savo tėvą Milano banke.

– Ak! – sinjora Ferara neįstengė nuslėpti nerimo.

Evelina prisimerkė.

– Nemėgstate bankininkų?

– Neabejoju, kad jis geras ir malonus žmogus.

– Ir turtingas, – pabrėžė Evelina. – Tėtis pažįsta jo tėvą, juodu drauge studijavo Paryžiuje. Pasak mamos, tai padori sena šeima. Tai, kad jis – iš senos šeimos, regis, labai svarbu. Bent jau tėčiui. O mamai labiau rūpi turtas.

– Ar jie atvažiuoja iš Milano?

– Taip.

– Benedeta jaudinasi?

– Nervinasi. Kiaurą dieną skambina fortepijonu. Kai ją suima nervai, visada groja Čaikovskį.

– O jeigu jis jai nepatiks?

Evelina truktelėjo pečiais.

– Jis *turi* jai patikti. Tėtis nori, kad jie susituoktų, taigi vestuvės įvyks.

– Tavo tėvas labai senoviškų pažiūrų.

– Senoviškų pažiūrų, užsidaręs. Jam rūpi vien darbas. Mes, vaikai, ir mama tikriausiai esam tik jo genialumo priedai. Jis puikiai apsieitų ir be mūsų.

– Netiesa.

– Gryna teisybė. – Evelina laisvąją ranka nuvijo musę. – Mudvi su Benedeta ruošiamos santuokiniam gyvenimui, o Brunui kada nors atiteks vila. Tėtis kol kas ir toliau kurs savo šedevrus, gaus apdovanojimų, supamas pamažu yrančių šio seno namo sienų. Mama pasens tarp gėlių, augalų ir paveikslų, nes tie dalykai jai rūpi labiausiai.

– O tu, Evelina?

– Aš neketinu tekėti.

Sinjora Ferara nusišypsojo.

– Viskas gerai, jei išteki už mylimo vyro.

– Ar jūs mylite sinjorą Ferarą?

– Kaip nieką kitą pasaulyje.

– O kai susilauksit vaikų, ar juos mylėsite labiau?

– Nežinau. Turbūt vienodai mylėsiu ir Mateo, ir mūsų vaikus.

Toks atsakymas tenkino Eveliną ir ji vėl ėmė piešti.

– Kai gims vaikai, ar ir toliau mokysit mane piešti?

– Žinoma, kvailute, – suprunkštė moteris. – Juk esi mylimiausia mano mokinė.

*

Vyriausias iš keturių sinjoros Feraros brolių turėjo audinių parduotuvę Verčeline, o jo žmona buvo siuvėja. Iš ten atkeliavo beveik visi Artemisijos Pjerandželini apdarai. Benedetai, sulaukusiai dvidešimties, taigi jau galinčiai tekėti, taip pat buvo leista pasisiūdinti gražių drabužių, o Evelinai tokia privilegija, deja, nebuvo suteikta. Ji buvo priversta nešioti sesers dėvėtas sukneles ir su jomis atrodydavo apgailėtina ir nedailiai. Kai kitą dieną kalba vėl ėmė suktis apie rengiamus pietus, sinjora Ferara Evelinos pasiteiravo, kuo ši vilkės.

– Turbūt viena tų atgrasių pasenusių sesers suknelių, – nepatenkinta atsakė Evelina. – Bet kodėl turėčiau dėl to kvaršinti sau galvą? Juk ne man reikia stengtis patikti.

– Gal norėtum ką nors pasiskolinti iš manęs? – paklausė mokytoja. – Brolienė man siuva sukneles už dyka, o brolis duoda audinių, kurių nebegali parduoti. Kaip sykis turiu suknelę, kuri tau tiktų. Gal užsuktum pas mane ir pasimatuotum? Be to, išgertume limonado, parodyčiau savo paveikslus.

Evelina pašoko ant kojų.

– Važiuojam dabar pat, – pasiūlė. – Man jau įgriso piešti šį kvailą cherubiną. Labai norėčiau pasiskolinti suknelę ir pamatyti jūsų paveikslus. Kertu lažybų, jie tikrai puikūs. Gal galėtume tą padaryti tuojau pat?

– Kodėl gi ne? Tu gražiai nupiešei cherubiną, o jei įdomi mano nuomonė, jis kiek pavargo tau pozuodamas. Tik pamanyk, šitaip sustingęs rymo visą popietę.

Evelina nusijuokė. Mokytoja ir mokinė susidėjo daiktus ir ryžtingai nužingsniavo per sodą iki sinjoros Feraros dviračio vežimaitio. Kaštonų spalvos kumelė stovėjo eukalipto pavėsyje šalia kibiro su vandeniu, atnešto vilos darbininko. Atrišusi sinjora Ferrara meiliai paglostė gyvuliui kaklą. Evelina negaišuodama įsiropštė į vežimaitį. Įkandin įlipo mokytoja ir greta ant sėdynės pasidėjo dailininko krepšį. Kumelė pasileido ristele, ir vežimaitis nuriedėjo per ilgus šešėlius, ant tako metamus kiparisų.

Kelionė iki Verčelino truko dvidešimt minučių. Virš jų kabojo kobalto mėlynumo dangus, aplink driekėsi kone švytinčio žalumo lygūs ryžių laukai, užlieti vandens, o toli horizonte dunksojo migloje tviskantys kalnai sniego kepurėmis, primenantys žemai pakibusius baltutėlius debesis. Evelinos ūpas kaipmat pasitaisė regint visą šį grožį: matant krūmuose laigančius paukštėlius, uodžiant ore plevenantį pušų ir laukinių žolelių dvelksmą, veidą švelniai

glostant vėjeliui ir šildant saulei, girdint ritmišką kumelės kanopų kaukšėjimą ir ratų dardesį, kai vežimaitis barškėjo gruntkeliu link raudonų čerpių stogų ir bažnyčių bokštų, po truputį išnyrančių prieš akis. Evelina nedažnai lankydavosi Verčeline, tenai nukakdavo tik sekmadieniais išklaudyti mišių ir retsykais – su mama. Ši išvyka tikrai jaudino.

Viduramžių miestelis buvo įsikūręs Po upės lygumoje tarp Milano ir Turino. Anot istorikų ir archeologų, tai – viena seniausių gyvenviečių šiaurės Italijoje, atsiradusi 600-aisiais metais prieš Kristų. Verčelinas didžiavosi keliais išlikusiais romėnų pastatais: amfiteatru, hipodromu ir dvylikto amžiaus Švč. Mergelės Marijos Gėlių katedra, geriausiai išsaugotu romaninio stiliaus paminklu Italijoje. Bet Eveliną labiau domino ne tos istorinės įžymybės, o žmonės, į kuriuos troško pasižvalgyti. Viloje ji gyveno kaip atsispyrėlė, tykiai, todėl svajotoj paklaidžioti gatvėmis, kaip jose vaikštinėdavo vietiniai, paganyti akis į parduotuvių vitrinas, ko nors nusipirkti turguje prie prekystalių, pasmalizianti pyragaičiais kavinėse ir pavaikštinėti miestelio aikštėje tarp balandžių. Tai buvo gyvenimas, tai buvo laisvė, o šito ir gaidė jos siela.

Verčeline zujo žmonės, vejami savų reikalų: vyrai tempė vežimėlius su prekėmis, moterys nešėsi pintines, kaupinas vaisių ir daržovių, žaidė maži vaikai, benamiai šunys kaulijo kokio kąsnelio, gatvių grindiniu garsiai nuburzgė keistas automobilis. Evelina susijaudinusi sėdėjo aukštai dviračiame vežimaityje ir iš ten gerai viską matė.

Sinjora Ferara sustojo prie savo brolio parduotuvės „Erkolė Zanotis“, pavadintos jo vardu.

– Eime, man reikia audinio.

Evelina stryktelėjo iš vežimaitio. Šioje parduotuvėje ji lankėsi su mama gal du kartus ir buvo tikras smagumėlis. Čia akys raibo nuo daugybės rietimų gražaus šilko ir drobės, įvairiausių spalvų,

visokiausių kaspinų, sagų, nérinių, juostelių, kutų, papuošimų, spurgų ir žaižaruojančių žvynų pavidalo blizgučių, spindinčių lyg krištolas. Ši vieta Evelinai panėšėjo į Aladino Stebuklų olą.

Ji nusekė įkandin piešimo mokytojos į parduotuvę. Atsivėrus durims sutilindžiavo varpelis, ir sinjoras Zanotis, stovintis už prekystalio, pasisveikino su seserimi.

– Fioruča! – šūktelėjo jis ir iškėlė rankas, tarsi būtų ketinęs ją apkabinti. Sinjoras Zanotis buvo tankiais žilstelėjusiais plaukais, vešlia barzda ir ūsais, didžiulę nosį pasibalnojęs akiniais apvaliais rėmeliais, jam šnekant purūs antakiai linksmai krutėdavo. Vilkėjo prašmatniu trijų dalių pilku kostiumu, ant pilvo tintalavo auksinis kišeninis laikrodis. Ant kairės rankos mažylio piršto šalia paprasto vestuvinio žiedo tviskėjo auksinis su antspaudėliu. – O jūs tikriausiai – sinjorina Pjerandželini, – kreipėsi jis į Eveliną ir nusišypsavo. Jo veidas buvo malonus ir gyvas kaip ir jo sesers, nes sinjoras Zanotis mėgo bendrauti su žmonėmis. – Tapote tikra gražuole. Paskutinįkart jus mačiau štai tokią nedidukę. – Jis nuleido ranką rodydamas, kokia maža ji buvo.

Evelina nusijuokė patenkinta, kad jis kalba su ja kaip su suaugėle. O, kad motina leistų jai rengtis kaip suaugusiai moteriai, užuot vertusi nešioti sesers paauglystės suknelės.

– Ezra! – šūktelėjo sinjoras Zanotis. – Gal atneštum tetos Fioručos audinį? Jis padėtas ant mano stalo. Atsiprašau. – Zanotis nususuko, norėdamas aptarnauti dvi senyvas ponias, kurių skrybėlės buvo papuoštos tokia daugybe plunksnų, kad Evelinai senikės panėšėjo į egzotines vištas.

Evelina ranka perbraukė rausvo kaspino ritinėlį. Nuostabaus rausvumo – kaip bijūnas, ir ji ėmė vaizduotis, kaip tas kaspinas atrodytų jos plaukuose ar prisegtas prie skrybėlaitės. Netrukus parduotuvės gale išniro Ezra, nešinas paketėliu, susuktu į vyniojamąjį popierių. Evelina atplėšė akis nuo kaspino ir sužiuro į jį.

Jų žvilgsniai trumpam susitiko, ir Evelina pajuto, kaip sutvinkinėjo paširdžiuose ir užkaito skruostai. Tai suglumino Eveliną. Pašiurpusi dėl tokios netikėtos savo reakcijos, ji vėl įsispoksėjo į kaspiną, bet jo nebeatė. Ji nepastebėjo, kad virpa jos pirštai, neramiai čiupinėjantys audinį, tačiau aiškiai regėjo vyrą garbanotais rudais plaukais ir švelniomis pilkomis akimis, šnekučiuojantį su sinjora Ferara. Jis padavė jai paketėlį ir vogčia vėl dirstelėjo į Eveliną.

– Ačiū, Ezra, – padėkojo sinjora Ferara. – Ar pažįsti sinjoriną Pjerandželini?

– Ne, tokio malonumo neteko patirti, – atsakė jis, vėl įbesdamas pilkas akis į Eveliną, kuri išraudo dar labiau.

Evelina patiesino pečius, iš paskutiniųjų stengdamasi elgtis lyg niekur nieko. Mandagiai nusišypsojo dėdamasi abejinga, nors tokia apsimesti buvo beveik neįmanoma.

– Ezra Zanotis – mano sūnėnas, – paaiškino Evelinai sinjora Ferara. – Jis darbuojasi savo tėvo parduotuvėje.

– Labai malonu susipažinti, – Ezra linktelėjo ir droviai nusišypsojo.

Evelinai dar stipriau sutvinkinėjo paširdžiuose.

– Ir man malonu, – atsakė ji ir nudelbė akis.

Jai aptemo protas. Ji niekaip nesugalvojo, ką turėtų pasakyti. Visada rasdavo žodžių, bet šįkart jų pristigo, ir tai ją baugino. Gėdydamasi dėl degančių skruostų įkvėpė oro.

– Sinjorina Pjerandželini – mano mokinė, – paslaugiai įsiterpė sinjora Ferara.

– Ak, – sumurmėjo Ezra. – Jums abiem labai pasisekė.

– Kada nors ji taps puikia dailininke.

Evelina žinojo turinti ką nors išlemti, kitaip pasirodys esanti kvaila ir nebrandi. O, kad būtų vilkėjusi gražesne suknele.

– Man labai patinka mūsų pamokos, – galų gale prabilo ji tarsi svetimu balsu.

– Ir man, – pritarė mokytoja. – Tai svarbiausios, įsimintiniausios mano savaitės valandos.

Abu jaunuoliai kaip įmanydami vengė vienas kito žvilgsnių, stengėsi žiūrėti kitur. Sinjora Ferara nusikvatojo.

– Na, gal jau eikim? Ačiū už audinį, Ezra. Iš jo pasisiūsiu ką nors gražaus.

Evelina išlėkė laukan ir godžiai įkvėpė. Kojos taip drebėjo, kad ji vos ne vos iširopstė į dviratį vežimaitį. Apsidžiaugė vėjeliu, kuris vėsino iškaitusį veidą ir padėjo jai atitokti. Priglaudusi pirštus prie lūpų staiga pajuto, kaip išsipūtė krūtinė, tarsi būtų prisipildžiusi burbuliukų. Sinjora Ferara atsisėdo šalia jos ir timpltelėjo vadeles. Kumelė palengva nukinkavo gatvę.

– Argi ne šaunus mano sūnėnas? – nerūpestingai paklausė sinjora Ferara, lyg nebūtų pastebėjusi nuraudusių Evelinos skruostų. – Žinai, iš visų sūnėnų ir dukterėčių, o jų turiu daug, šis – mano mylimiausias. Jautrus ir geras kaip mano brolis. Daugelis vyrų, tokių pat išvaizdžių kaip jis, – tikri savimylės, bet Ezra – ne toks. Jis malonus, švelnus ir dėmesingas. Be to, griežia smuiku ir skambina pianinu. Tikriausiai įsigeidęs gebėtų sugroti bet ką. Labai gabus muzikantas. Net muziką kuria. Nieko neišmanau apie partitūrą, bet jis skaito natas taip, kaip aš skaitau knygą.

– Puikiai sutartų su Benedeta, – ištarė Evelina, vildamasi nukreipti pokalbį, mat būgštavo, kad mokytoja gali suprasti, kaip ją sujaudino ir paveikė šis susitikimas. – O kiek jam metų?

– Dvidešimt, – atsakė sinjora Ferara.

Evelina nutilo ir sėdėjo susimąščiusi, iki pat jos įsuko į Montebelo gatvę. Čia išlipusios, pro plačią arką įėjo į pastatą, stabtelėdamos kieme, kur iš vazonų virto rausvos bugenvilijos, o loveliuose, įtaisytuose palei kiekvieną langą, gausiai žydėjo snapučiai.

Ferarų butas buvo nedidelis ir jaukus, su pakibusiu virš kiemo balkonu ir į Montebelo gatvę žvelgiančiais langais. Sinjora Ferara

nuvedė Eveliną į savo darbo kambarį; jame molbertas ir kėdė stovėjo tenai, kur pateko daugiausiai natūralios šviesos. Į sienas buvo atremtos drobės, ant lentynų išrikiuoti indeliai su pigmentais ir dažais, stiklainiai, prigrūsti teptukų. Sužavėta Evelina ėmė apžiūrinėti mokytojos darbus: eskizus, atliktus angliniu pieštuku, veidų, rankų, gėlių piešinius, peizažus. Nustebo aptikusi kelis visiškai kitokius paveikslus – jų naujoviškumas pakerejo Eveliną.

– Pikaso įtaka, – paėmusi vieną ištarė ji.

– Svarbu mokytis iš didžiųjų menininkų, – šypsodama pasakė sinjora Ferara.

Joms išgėrus limonado ir suvalgius po pyragaitį sinjora Ferara nuėjo į miegamąjį ir atnešė dailią dramblio kaulo spalvos suknelę, išmargintą smulkiomis geltonomis gėlytėmis. Suknelė buvo įmantri, bet jaunatviška, ir Evelina nekantravo ją pasimatuoti.

– Gali persirengti miegamajame, – pasakė mokytoja.

Evelina nuskubėjo tenai ir dingo už širmos.

Po minutėlės ji jau stovėjo prieš veidrodį ir grožėjosi savo atspindžiu. Įstrižo kirpimo suknelė buvo priglundusi prie kūno, tarsi būtų specialiai jai siūta, sijonas vilnijo iki pusės blauzdų. Ji dar niekada nebuvo vilkėjusi tokios suknelės ir jai patiko, kaip su ja atrodo. Jautėsi kaip tikra moteris. Nebe vaikas, jaunesnė sesuo, *bambina*. O, kad ji galėtų grįžti į Erkolės Zanočio parduotuvę ir tarsi pirmąsyk susitikti su Ezra. O, kad jis būtų ją pamatęs ne su beformiu sesers maišu, o su šia suknele. Ji apsisuko ratu ir pasigrožėjo gilia elegantiška suknelės iškirpte nugaroje. Evelina niekada nesvarstė, ar yra graži. Tiesą sakant, gražuolė visada buvo Benedeta. Tačiau dabar Evelina suprato taip pat esanti stebėtinai daili.

Ji žengė į svetainę, ketindama pasirodyti sinjorai Ferarai.

– Ji nuostabi! – sukdamasi šūktelėjo Evelina. – Ar ji man tinka? – paklausė, nors puikiai žinojo atsakymą.

Sinjora Ferara džiugiai aiktelėjo.

– Ji guli kaip nulieta, mieloji! – sušuko šen bei ten paliesdama audinį, timptelėdama trumpas rankoves ir nuo peties nubraukdama pūkelį. – Būtinai imk ją. Suknelė tarsi tau siūta.

– Niekada jos nenusivilksiu.

Sinjora Ferara nusijuokė.

– Juk neketini su ja miegoti?

– Kodėl gi ne. Ji – tarytum antra oda. – Evelina vėl apsisuko.

– Tikiuosi, rytoj neužgoši savo sesers. Kažin ar tavo motina man padėkotų, jei tas bankininkas nuspręstų vesti ne ją, o *tave*.

– Taip tikrai nenukens, – atšovė Evelina. – Mūsų šeimoje gražuolė yra Benedeta, be to, man to vyriškio nereikia. Nenoriu tekėti už bankininko.

Sinjora Ferara supratingai šyptelėjo ir kilstelėjo antakius.

– Maniau, tu apskritai nenori tekėti.

Evelinos vaizduotėje šmėstelėjo Ezros Zanočio veidas, ir jos skruostai vėl paraudo. Ji apsigrėžė ir nudrožė į miegamąjį.

– Esu per jauna galvoti apie santuoką, – pasakė už širmos atsisagstydamą suknelę. – Be to, dar nesutikau vyriškio, už kurio norėčiau tekėti, – pridūrė, nors, kaip ir sinjora Ferara, suprato, kad tai – netiesa.

*

Tą vakarą eidama gulti Evelina stabtelėjo prie lango ir pažvelgė į sodą, užlietą sidabrinės pilnaties šviesos. Nekrutėjo nė vienas medis ir krūmas. Jokio vėjelio, tad maloniame ore pleveno jazminų kvapas, nes vasarą naktys Pjemonte būdavo karštokos. Juodame kaip rašalas danguje mirgėjo žvaigždės, ir pirmąkart jai sugėlė širdį iš ilgesio, iki šiol nepatirto ir dėl to trikdančio. Sodas toks gražus, dangus toks paslaptingas, mėnesiena tokia romantiška... Ją apėmė melancholija, pažadino troškimą žiūrėti į šią grožybę drau-

Santa Montefiore

ge su mylimuoju. Evelina nieko nenutuokė apie romantišką meilę, užtat jos širdis ją atpažino lyg seną draugužę, lyg visada būtų ją pažinojusi.

Ji plaštaka palietė lininę užuolaidą ir prigludo galva. Įdomu, kada vėl išvys Ezrą?